

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego we wprowadzenie przyszłej Wspólnoty Energetycznej (opinia z inicjatywy własnej)

(2012/C 68/03)

Sprawozdawca: **Pierre-Jean COULON**

Dnia 14 czerwca 2011 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego we wprowadzenie przyszłej Wspólnoty Energetycznej.

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 20 grudnia 2011 r.

Na 477. sesji plenarnej w dniach 18–19 stycznia 2012 r. (posiedzenie z 18 stycznia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 183 do 2 – 8 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES wyraża uznanie dla niedawnych inicjatyw Komisji Europejskiej mających na celu kontynuację budowy połączeń międzysystemowych i zakończenie prac nad tworzeniem wewnętrznego rynku energii. Popiera również wysiłki, zwłaszcza Rady, na rzecz umocnienia pozycji UE i jej państw członkowskich na arenie międzynarodowej. Odnotowuje w szczególności plan działania w dziedzinie energii na rok 2050 opublikowany przez Komisję Europejską 15 grudnia 2011 r., zwłaszcza z punktu widzenia określenia „europejskiego podejścia, w ramach którego państwa członkowskie miałyby wspólną wizję”.

1.2 EKES popiera zasadę stworzenia Wspólnoty Energetycznej, a także niezbędne etapy pośrednie, w tym regionalne europejskie sieci energetyczne, fundusz na rzecz rozwoju energii odnawialnej i grupę zakupującą gaz.

1.3 EKES zaleca dalsze działania i zintegrowanie rynków europejskich w celu ujednoczenia i obniżenia cen energii. Jeżeli chodzi o koszyk energetyczny, zaleca również dokonanie spójniejszych i skuteczniejszych wyborów na szczeblu UE. Grupy państw mogłyby sformalizować ściślejszą współpracę na podstawie priorytetowych projektów w zakresie infrastruktury, połączeń międzysystemowych i komplementarności na poziomie produkcji energii i zaopatrzenia w nią.

1.4 EKES proponuje skoncentrowanie inwestycji, m.in. krajowych, na badaniach w dziedzinie niskoemisyjnych technologii energetycznych. Należy położyć nacisk na energię odnawialną oraz szeroko zakrojone projekty, które mogą przyczynić się do reindustrializacji Europy i do tworzenia miejsc pracy.

1.5 EKES wnosi, by powszechny dostęp do energii był jednym z celów wspólnej polityki energetycznej UE. Zaleca, by właściwe organy lub dystrybutorzy energii systematycznie

informowali odbiorców końcowych o ich prawach i by – w razie konieczności – zwiększono ochronę konsumentów. EKES zaleca jak najszybsze zaradzenie problemowi ubóstwa energetycznego, m.in. poprzez zawarcie „europejskiego paktu solidarności energetycznej”.

1.6 EKES apeluje o stworzenie wspólnej struktury dostaw energii pochodzącej ze źródeł kopalnych. Wnosi o poszerzenie kompetencji UE w zakresie negocjowania i kontrolowania międzynarodowych umów na dostawę energii.

1.7 EKES zaleca pogłębienie współpracy w dziedzinie energii z krajami rozwijającymi się i sąsiadującymi z UE w duchu rozwoju i partnerstwa.

1.8 Wziąwszy pod uwagę znaczenie wyzwań w zakresie ochrony środowiska, kwotę przyszłych inwestycji, konsekwencje społeczne decyzji politycznych, wpływ na sposób życia i niezbędne poparcie opinii publicznej, konieczne jest informowanie obywateli i włączanie ich do dyskusji o kwestiach związanych z energią. EKES apeluje o stworzenie europejskiego forum społeczeństwa obywatelskiego, które odpowiadałoby za monitorowanie kwestii związanych z energią i umożliwiłoby organizacjom członkowskim przedstawienie ich punktu widzenia decydom.

1.9 EKES powinien być miejscem regularnej i zorganizowanej debaty z europejskim społeczeństwem obywatelskim na temat stanu zaawansowania prac nad tworzeniem Wspólnoty Energetycznej.

1.10 EKES zaleca, by do 2014 r. ocenić poczynione postępy, biorąc za punkt wyjścia art. 194 TFUE, i by zastanowić się wówczas, czy w świetle propozycji zawartych w niniejszej opinii należałoby wprowadzić odpowiednie zmiany.

2. Polityka energetyczna UE: wyzwania, postępy i ograniczenia

2.1 Sytuację energetyczną w UE charakteryzuje pogłębiająca się nierównowaga między produkcją a zużyciem energii, a także znaczna i trwała zależność od źródeł energii opartych na węglu. Tym samym Unia Europejska stoi jednocześnie w obliczu trzech poważnych wyzwań, które są trudne do pogodzenia *a priori*, a mianowicie:

- przeciwdziałanie zmianie klimatu i przekształcanie się w społeczeństwo niskoemisyjne;
- integracja i tworzenie skutecznie działającego wewnętrznego rynku energetycznego oraz zapewnienie przystępnych cen energii;
- bezpieczeństwo dostaw.

2.2 Już w 1996 r. obrano za cel stworzenie wewnętrznego rynku energii elektrycznej i gazu (pierwszy pakiet w sprawie liberalizacji), lecz 15 lat później wewnętrzny rynek energii pozostaje zasadniczo martwą literą z uwagi na to, że jedynie 10 % energii elektrycznej przesyłanej jest z jednego kraju do drugiego, konsumenci nie zawsze mogą wybrać dostawcę mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, rozwój energii odnawialnej – która ma stać się głównym źródłem energii elektrycznej – nadal opiera się na mechanizmach wsparcia krajowego, planowanie sieci pozostaje w dużej mierze kompetencją krajową (zważywszy, że Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki odpowiada wyłącznie za transgraniczne zdolności przesyłowe, chociaż faktyczny i rzeczywiście zintegrowany rynek wymaga również podejmowania wspólnych działań w odniesieniu do sieci krajowych), UE nie zawsze przemawia jednym głosem w kontaktach z krajami dostarczającymi energię itp. Decyzje w sprawie głównych obszarów polityki dotyczących sektora gazu i energii elektrycznej zasadniczo zawsze podejmowane są na szczeblu krajowym.

2.3 Skala tych zagadnień i wysoki stopień współzależności politycznej, gospodarczej i technicznej państw członkowskich UE sprawiają, że konieczne staje się podjęcie wspólnych działań, w których zbiorowe interesy UE stawiane byłyby przed interesami krajowymi.

2.4 Obecny cel jest zakończenie tworzenia wewnętrznego rynku energii w 2014 r. Stworzenie europejskiego systemu energetycznego jest zgodne z życzeniami Europejczyków. Niedawne badania przeprowadzone przez Eurobarometr na zlecenie Parlamentu Europejskiego (standardowe badanie „Energia” 74.3 z 31 stycznia 2011 r. oraz specjalne badanie 75.1 z 19 kwietnia 2011 r.) wykazało, że: 1) Europejczycy wierzą w europejską wartość dodaną i dają pierwszeństwo podejściu wspólnotowemu; 2) ich uwagę zaprzętają wyżej opisane poważne wyzwania, czyli przede wszystkim stabilność cen, a następnie energia odnawialna i gwarancja dostaw energii. Jeśli chodzi o bezpieczeństwo dostaw to 60 % Europejczyków uważa, że skoordynowane działań z innymi krajami UE gwarantowałyby im większą ochronę. Wreszcie, 78 % Europejczyków zgadza się z propozycją utworzenia Wspólnoty Energetycznej.

2.5 EKES uważa, że skuteczne ustosunkowanie się do tych głębokich obaw obywateli przywróciłoby działaniom UE legitymizację. Stopniowe tworzenie Wspólnoty Energetycznej jest dla Europejczyków najlepszym sposobem łagodzenia społeczno-gospodarczych skutków związanych z wyzwaniami energetycznymi. Faktyczna współzależność energetyczna państw członkowskich stanowić będzie poważne zagrożenie dla spójności UE, jeżeli nie będą jej towarzyszyć demokratyczne narzędzia sprawowania rządów, które umożliwią podejmowanie wspólnych decyzji dla wspólnego dobra.

3. W kierunku Wspólnoty Energetycznej

3.1 W tym kontekście Jacques Delors przedstawił pomysł utworzenia prawdziwej Wspólnoty Energetycznej. Uzyskał on poparcie Jerzego Buzka. EKES uważa, że ów projekt polityczny, omówiony w szczegółowym sprawozdaniu ośrodka analitycznego Notre Europe (zob. http://www.notre-europe.eu/uploads/tx_publication/Etud_Energie_en.pdf), może stanowić odpowiedź na wspomniane wyzwania oraz przywrócić legitymizację projektowi integracji europejskiej i ponownie go ożywić.

3.2 Proponuje się w tym kontekście kilka wariantów: od zachowania status quo (art. 194 TFUE) po zawarcie nowego europejskiego traktatu w sprawie energii.

3.3 Proponuje się również etapy pośrednie, między innymi:

- ściślejszą współpracę w sprawie europejskich regionalnych sieci energetycznych;
- wspólny fundusz energetyczny na rzecz rozwoju nowych technologii;
- stworzenie europejskiej grupy zakupującej gaz.

3.4 EKES, który przyjął już opinie w sprawie stworzenia wspólnej europejskiej usługi energetycznej⁽¹⁾, uważa, że należy wykorzystać dynamikę powstałą w wyniku sprawozdania ośrodka analitycznego Notre Europe i pójść jeszcze dalej – poprzez włączenie społeczeństwa obywatelskiego do dyskusji, a także wdrożenie środków zmierzających do osiągnięcia celów dotyczących integracji i współpracy.

4. Unia Europejska zmierza w kierunku bardziej zintegrowanej polityki energetycznej

4.1 EKES przyjmuje z zadowoleniem inicjatywę Komisji Europejskiej zmierzającą do sprostania wyzwaniom energetycznym, zwłaszcza zaś jej niedawne propozycje w sprawie zapobiegania kryzysom oraz dotyczące sieci, infrastruktury i zabezpieczenia dostaw z państw trzecich. Propozycje te przyczyniają się do zwiększenia solidarności, współpracy i skuteczności, a także zmierzają do stworzenia wspólnej wizji.

⁽¹⁾ Dz.U. C 175 z 28.7.2009, s. 43–49;
Dz.U. C 306 z 16.12.2009, s. 51–55.

4.2 EKES przyjmuje z zadowoleniem niedawny wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej (COM(2011) 658 wersja ostateczna). Został on opracowany na podstawie ogłoszonego w 2010 r. planu działania na rzecz zintegrowanej europejskiej sieci energetycznej (COM(2010) 677 wersja ostateczna). Komitet zajmie stanowisko w tej sprawie w odrębnej opinii (opinia TEN/470).

4.3 EKES popiera inicjatywy Komisji zmierzające do nadania polityce energetycznej UE zintegrowanego i spójnego wymiaru zewnętrznego, który sprzyjałby zabezpieczeniu dostaw z państw trzecich (COM(2011) 539 wersja ostateczna). Popiera wszelkie wzmocnienie pozycji UE w stosunku do jej partnerów zewnętrznych i omawia tę kwestię w opinii TEN/464.

4.4 EKES popiera mechanizm wymiany informacji na temat umów międzyrządowych w dziedzinie energii między państwami członkowskimi a państwami trzecimi (COM(2011) 540 wersja ostateczna). Propozycja Komisji Europejskiej jest istotna dla potwierdzenia pierwszeństwa zbiorowego interesu europejskiego przed interesami krajowymi (opinia TEN/464).

5. Ambitniejsza dynamika działań, w większym stopniu oparta na uczestnictwie, jest konieczna do stawienia czoła przyszłym wyzwaniom

5.1 EKES uważa, że mimo osiągnięcia znacznych postępów należy podjąć dalsze działania w kierunku wspólnego zarządzania kwestiami energii, zwłaszcza w odniesieniu do stworzenia niskoemisyjnego systemu energii do 2050 r.

W kierunku zintegrowanego na szczeblu europejskim rynku energii

5.2 Przepisy europejskie dotyczące energii powinny w większym stopniu promować wspólne podejście do produkcji energii. Dotyczy to szczególnie energii odnawialnej, przy czym określano by tu także cele krajowe. Należy dać pierwszeństwo najbardziej zyskownym inwestycjom z punktu widzenia rachunku kosztów i korzyści związanych z produkcją na terytorium UE. Większa solidarność wymagana jest również w okresach niewielkiej produkcji na szczeblu europejskim, co może wiązać się z koniecznością dostosowania przepisów europejskich.

5.3 EKES przypomina w związku z tym o znaczeniu wspólnego planowania sieci i ich połączenia międzysystemowego w celu zniesienia ograniczeń, między innymi na granicach. Komisja Europejska powinna odgrywać w tym względzie wiodącą rolę. Konieczne jest również zapewnienie podmiotom prywatnym długookresowej wizji, jeżeli chodzi o zwrot z inwestycji. W tym kontekście można by rozważyć partnerstwa publiczno-prywatne.

5.4 Chociaż wybór koszyka energetycznego leży w kompetencji krajowej, państwa członkowskie powinny dowieść swej odpowiedzialności za podejmowanie decyzji w sprawie produkcji energii. Obecnie należy koordynować na szczeblu UE decyzje, które były podejmowane jednostronnie przez niektóre państwa członkowskie, tak jak miało to miejsce po awarii w Fukusimie, co utrudniło zrównoważenie popytu i produkcji energii na szczeblu regionalnym. Jest to konieczne ze względu na duży stopień współzależności. Wzrost znaczenia energii odnawialnej będzie z czasem wymagać wspólnego

zagwarantowania wystarczającej rezerwy produkcyjnej na wypadek zmniejszenia produkcji ze źródeł odnawialnych.

5.5 Brak koordynacji zmniejsza niezawodność dostaw energii do państw członkowskich, niwecząc podejmowane równocześnie wysiłki w celu wzmocnienia połączeń międzysystemowych i zwiększenia solidarności w UE. Jednocześnie rezygnacja na krótką metę z energii jądrowej – która jest niskoemisyjnym źródłem energii – nie powinna odbywać się poprzez masowe wykorzystywanie źródeł energii powodujących zanieczyszczenie, gdyż byłoby to sprzeczne z celem UE. Należy działać w sposób maksymalnie przejrzysty i w porozumieniu z przedstawicielami zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.

5.6 EKES uważa, że z uwagi na współzależność energetyczną państw członkowskich należy osiągnąć niezależność energetyczną na szczeblu europejskim, a nie krajowym.

5.7 EKES proponuje, by zastanowić się nad możliwością przyjęcia przez podgrupy państw członkowskich lub operatorów wspólnego podejścia, które bazowałyby na ich koszyku energetycznym oraz stosowanym transgranicznym rozwiązaniu w zakresie handlu energią. Taka koordynacja regionalna zapewniłaby większą spójność decyzji podejmowanych przez państwa członkowskie w sprawie energii, a także większe bezpieczeństwo dostaw. Grupy te mogłyby ponadto w większym stopniu wykorzystywać swoje wspólne zasoby energetyczne, zarówno jeżeli chodzi o energię odnawialną, jak i o produkcję energii elektrycznej z innych źródeł wytwarzanej przy obciążeniu podstawowym.

5.8 EKES proponuje, by grupy te były odpowiedzialne za wybór swego koszyka energetycznego, a także za swą sieć infrastrukturalną. Można by również stworzyć spójne i wzajemnie powiązane regionalne wspólnoty energetyczne. Byłyby one korzystne, gdyż zapewniałyby zainteresowanym państwom członkowskim podobne warunki rynkowe (cena energii, dotacje do energii odnawialnej, kontakty z klientami itp.).

5.9 Powiązanie rynków w celu przydzielenia zdolności przesyłowych jest jedną z tych dziedzin polityki, którą udało się zharmonizować w niektórych regionach Europy, co dobitnie pokazuje, że uzgadnianie polityki wyraźnie przyczynia się do integracji rynków. Łączenie cen (ang. *price coupling*) między różnymi krajami umożliwia tworzenie jednolitej strefy handlu, a tym samym jednolitych obszarów cenowych, w sytuacji gdy przepustowość połączeń wzajemnych nie ogranicza handlu transgranicznego, co z kolei przyczynia się do tworzenia jednolitego europejskiego rynku energii elektrycznej. W 1993 r. Nord Pool Spot wprowadził tzw. *price splitting* (podział uzyskanej różnicy w cenie dokonany między sprzedającym a kupującym), a w 2006 r. po raz pierwszy zastosowano łączenie cen między Francją, Belgią i Holandią. Te warunki rynkowe mają stopniowo zaoferować konsumentom szeroki wybór w skali transeuropejskiej.

5.10 EKES zwraca uwagę na możliwości gospodarcze, jakie wspomniane grupy makroregionalne mogą stworzyć dla państw członkowskich, zwłaszcza dzięki korzyściom skali i rozwojowi przemysłowemu związanemu ze źródłami energii odnawialnej.

5.11 EKES przypomina, że popiera zróżnicowany i zrównoważony koszt energii. Decyzje krajowe muszą być zgodne z przepisami i celami UE. EKES nalega, by te decyzje nie miały nieproporcjonalnych i negatywnych konsekwencji dla gospodarki, środowiska oraz społeczeństwa. W tym duchu UE powinna zająć się nowymi źródłami energii, na przykład gazem łupkowym, po przeprowadzeniu w przejrzystych warunkach szerokich konsultacji z przedstawicielami zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, tak by zapobiec ryzyku pojawienia się rozbieżności między podejściami krajowymi.

Wspieranie konkurencyjności UE: dzielenie się środkami finansowymi oraz ich wzrost

5.12 Należy zachęcać państwa członkowskie i operatorów do podejmowania wspólnej działalności badawczej, a także tworzyć odpowiednie sieci i wspólnoty badawcze, zwłaszcza w dziedzinie energii odnawialnej oraz technologii niskoemisyjnych, na przykład za pośrednictwem technologicznych platform badawczych.

5.13 Wziąwszy pod uwagę potrzebę znacznych inwestycji oraz obecne ograniczenia budżetowe, dostępne środki należy przeznaczyć na sprostanie największym wyzwaniom. Niezbędne jest wzmocnienie powiązań między finansowaniem krajowym a europejskim. Może to oznaczać, że państwa członkowskie ukierunkują wsparcie krajowe na badania nad projektami powiązanymi z celami europejskimi.

5.14 Należy się zastanowić, czy konsolidacja dostępnych środków finansowych na infrastrukturę i badania może zwiększyć skuteczność finansowania. Może się to wiązać z przeznaczaniem stałych kwot na projekty energetyczne w ramach różnych europejskich i krajowych programów finansowania.

5.15 W przypadku twierdzącej odpowiedzi na powyższe pytanie, wykorzystanie obligacji na finansowanie projektów mogłoby stać się skutecznym sposobem zwiększenia środków na promowanie badań i na rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury.

5.16 Należy lepiej ustalić hierarchię ważności kredytów udzielanych przez EBI na priorytetowe projekty infrastrukturalne UE. Inwestycje grup makroregionalnych państw członkowskich powinny kwalifikować się do kredytów EBI.

5.17 Całościowe i skoordynowane wysiłki na rzecz energii odnawialnej mogą pomóc UE w przezwyciężeniu obecnego kryzysu gospodarczego. Dostępność energii po przystępnych cenach jest kluczowym elementem konkurencyjności gospodarczej. Przyniosłoby to wiele pozytywnych skutków w postaci nowych miejsc pracy, wiedzy fachowej, reindustrializacji UE itp. Takie projekty, jak Supergrid czy też rozwój i rozbudowa inteligentnych sieci mogą być przedmiotem współpracy przemysłowej i większej innowacyjności na szczeblu UE.

Polityka energetyczna dla wszystkich

5.18 Oprócz samej integracji rynku jednym z celów wspólnej polityki energetycznej UE powinien być powszechny dostęp do energii.

5.19 Sprawiedliwa i przejrzysta cena energii umożliwi przedsiębiorstwom wzrost i inwestycje. Przystępność cen energii zależy od podejmowania skutecznych decyzji, od zintegrowanego i przejrzystego wewnętrznego rynku energii oraz od przyznania krajowym i europejskim organom regulacyjnym większych uprawnień kontrolnych.

5.20 Prawodawstwo europejskie przyznaje konsumentom prawa, lecz oni sami nie znają ich dobrze i w niewielkim stopniu z nich korzystają. EKES zaleca, by właściwe władze lub dystrybutorzy energii systematycznie informowali odbiorców końcowych o przysługujących im prawach. Wnosi o publikowanie na szczeblu krajowym regularnych sprawozdań w sprawie przestrzegania praw konsumentów. W razie potrzeby można by przedsięwziąć dodatkowe środki w celu zapewnienia stosowania praw konsumentów.

5.21 Zimą na przełomie 2010 i 2011 r. od 50 do 125 mln Europejczyków (w zależności od stosowanej definicji) dotkniętych było ubóstwem energetycznym. Chodzi tu o osoby najuboższe, które mieszkają w najgorszych warunkach, często zajmują złe izolowane pomieszczenia i nie mogą nawet pokryć taryf socjalnych ustanowionych w poszczególnych państwach członkowskich. EKES proponuje, by nie ograniczyć się do niezbędnych wysiłków na szczeblu europejskim na rzecz efektywności energetycznej i ograniczenia popytu, lecz by także przemysleć na nowo wzmocnienie mechanizmów solidarności na szczeblu 27 państw członkowskich w celu zwalczania ubóstwa energetycznego, począwszy od sporządzenia wspólnej definicji tego pojęcia⁽²⁾.

5.22 „Europejski pakt na rzecz solidarności energetycznej” mógłby także wzmocnić istotny wymiar strategiczny związany z energią (dostępność, przystępne taryfy i ceny, regularność, niezawodność, pochodzenie). Ten europejski pancierz socjalny dla dostaw energii byłby wyrazem zrozumienia przez Europę obaw swych obywateli. Stanowiłby on nieodłączną część wysiłków na rzecz większej harmonizacji socjalnej, która jest pożądana z punktu widzenia wzmocnienia projektu integracji europejskiej i przywrócenia mu sensu. Powinien on skutkować podjęciem konkretnych działań na odpowiednim szczeblu.

Wzmocnienie wymiaru zewnętrznego polityki energetycznej Unii Europejskiej

5.23 EKES aprobuje propozycję ośrodka analitycznego Notre Europe dotyczącą utworzenia europejskiej grupy zakupującej gaz, jeżeli państwa i przedsiębiorstwa do niej należące mogłyby zwiększyć swą siłę przetargową, lepiej zabezpieczyć swoje dostawy i ograniczyć zmienność cen z poszanowaniem reguł konkurencji. Dalszym etapem mogłoby być stworzenie wspólnych struktur zaopatrzenia w gaz, a ewentualnie również w inne paliwa kopalne.

⁽²⁾ Opinia EKES-u w sprawie ubóstwa energetycznego w kontekście liberalizacji i kryzysu gospodarczego, Dz.U. C 44 z 11.2.2011, s. 53–56.

5.24 W sytuacji dotyczącej kilku państw członkowskich Rada powinna uprawnić Komisję Europejską do negocjowania w imieniu UE umów na dostawę energii z państwami trzecimi. EKES przyjmuje z zadowoleniem decyzję Rady o powierzeniu Komisji Europejskiej zadania negocjowania w imieniu państw członkowskich umów z Azerbejdżanem i Turkmenistanem w celu dostarczenia gazu przez rurociąg transkaspijski. EKES apeluje do Rady i Komisji o rozpowszechnienie tej praktyki w analogicznych okolicznościach.

5.25 EKES zaleca ściślejsze monitorowanie przez Komisję Europejską wszystkich umów krajowych na dostawę energii zawartych z państwami trzecimi. Komisja Europejska powinna być władna zatwierdzać te umowy w zależności od ich pozytywnych lub negatywnych skutków dla całej UE (opinia TEN/464).

5.26 EKES zaleca podejmowanie działań na rzecz rozwoju i partnerstwa z krajami eurośródziemnomorskimi i z krajami sąsiadującymi z UE od wschodu, gdyż umożliwia to zróżnicowanie i zabezpieczenie dostaw energii do UE (zwłaszcza energii odnawialnej za pośrednictwem Desertec, pierścienia śródziemnomorskiego, śródziemnomorskiego planu słonecznego i projektu Medgrid), a także wsparcie partnerów w wykorzystaniu ich potencjału. UE może zapewnić pomoc techniczną, a także ekspertyzę i wiedzę fachową w zakresie szkolenia i realizacji projektów (opinia REX/329).

5.27 EKES uważa, że Wspólnota Energetyczna i działania poprzedzające jej utworzenie powinny mieć wyraźny wymiar zewnętrzny, który ułatwiłby krajom rozwijającym się dostęp do energii. Krajom tym należy pomóc w produkcji potrzebnej im energii, lecz muszą one być również w stanie eksportować ją do Europy w celu finansowania swoich inwestycji.

5.28 EKES przyjmuje do wiadomości konkluzje Rady ds. Transportu, Telekomunikacji i Energii z 24 listopada 2011 r. dotyczące wzmocnienia wymiaru zewnętrznego polityki energetycznej. Odnotowuje również priorytety Rady i ponawia swój postulat dotyczący lepszej integracji polityki energetycznej, a przynajmniej przeprowadzania systematycznych konsultacji przed podjęciem decyzji. Jeżeli chodzi o metodę, to zaleca przyjęcie w ściślejszej współpracy z państwami członkowskimi podejścia wspólnotowego we wszystkich przypadkach, w których stanowi ono wartość dodaną.

Zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego

5.29 Wziąwszy pod uwagę wyzwania w zakresie ochrony środowiska, kwotę przyszłych inwestycji, społeczne konsekwencje decyzji politycznych, wpływ na sposób życia i niezbędne poparcie opinii publicznej, konieczne jest włączanie obywateli do dyskusji o kwestiach związanych z energią. Europejczycy mają prawo do jasnych i przejrzystych informacji na temat decyzji dotyczących energii podejmowanych na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym⁽³⁾. Krajowe RSG mają w tym względzie do odegrania istotną rolę. Konieczne są kampanie

informacyjne i konsultacje w sprawie istotnych kwestii związanych z energią w Europie. Należy również położyć nacisk na efektywność energetyczną.

5.30 Obywatele powinni mieć również możliwość regularnego wyrażania swego punktu widzenia na temat istotnych decyzji politycznych. W związku z tym można by organizować konsultacje na odpowiednim szczeblu. EKES prowadzi od wielu lat konsultacje na poziomie UE (m.in. w sprawie energii jądrowej, wychwytywania i składowania dwutlenku węgla – CCS). Zachęca się władze krajowe, regionalne i lokalne do organizowania szeroko zakrojonych konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim.

5.31 EKES proponuje utworzenie europejskiego forum społeczeństwa obywatelskiego, które odpowiadałoby za monitorowanie kwestii związanych z energią. Forum współpracowałoby ściśle z instytucjami UE i spotykałoby się regularnie w celu wzięcia udziału w opracowywaniu wieloletniego programu dotyczącego integracji rynku energii. W jego skład mogłyby wejść organizacje europejskie i krajowe działające w dziedzinie energii. Istniałaby możliwość konsultowania się z forum w sprawie koncepcji sieci energetycznej UE, przejścia na niskowęmisyjny system energetyczny do 2050 r., a także związanych z tym kwestii gospodarczych i społecznych. Jego członkowie powinni otrzymywać wszelkie stosowne informacje, które następnie przekazywaliby podobnym organizacjom w państwach członkowskich.

5.32 Zaakceptowanie przez opinię publiczną decyzji dotyczących energii stanowi dodatkowe wyzwanie (chodzi tu o energię jądrową, CCS, farmy wiatrowe, linie wysokiego napięcia itp.). Uczestnictwo i odpowiedzialność idą tu w parze. EKES, który przewodniczy między innymi grupie roboczej ds. przejrzystości w ramach Europejskiego Forum Energii Jądrowej, może przyczynić się do przejrzystego informowania obywateli i prowadzenia z nimi dialogu za pośrednictwem swej strony internetowej (rozpowszechnianie sprawdzonych rozwiązań, monitorowanie inicjatyw i projektów współpracy, rozwój sektora, gromadzenie opinii społeczeństwa obywatelskiego w ramach dyskusji prowadzonych przez obywatelskie forum energetyczne, a także ich rozpowszechnianie pośród decydentów). EKES zachęca Komisję Europejską i państwa członkowskie do przekazywania obywatelom odpowiednich informacji neutralnymi i obiektywnymi kanałami. Kluczowe znaczenie ma w tym względzie rola organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz forów konsultacyjnych.

Planowanie ewentualnych zmian instytucjonalnych w dłuższej perspektywie

5.33 Ostatecznym celem pozostaje stworzenie Wspólnoty Energetycznej. Niemniej, wzięwszy pod uwagę, że równoczesne obranie tego samego kierunku przez 27 państw członkowskich może być trudne, ściślejsza współpraca państw członkowskich, zwłaszcza na szczeblu regionalnym, może przyspieszyć osiągnięcie postępów. Jednakże działania te nie mogą być sprzeczne z prawodawstwem lub innymi środkami UE, co ma być zapewnione dzięki stałym konsultacjom z instytucjami UE oraz ich uczestnictwu. W razie konieczności można by wprowadzić bardziej sformalizowane mechanizmy.

⁽³⁾ Zob. np. we Francji w zakresie energii jądrowej: ANCCLI – ustanowione dekretem Rady Państwa krajowe stowarzyszenie lokalnych komitetów i komisji informacyjnych.

5.34 EKES zaleca, by do 2014 r. ocenić poczynione postępy, biorąc za punkt wyjścia art. 194 TFUE, i by zastanowić się wówczas, czy należy wprowadzić odpowiednie zmiany w świetle najbardziej ambitnych propozycji zawartych w niniejszej opinii. Traktat EWWiS mógłby stanowić swoisty wzorzec ewentualnych nowych ram instytucjonalnych. Należy także umożliwić włączenie całkiem nowej struktury instytucjonalnej, a także jej dorobku, do struktury UE, jeżeli tak postanowią państwa członkowskie.

Bruksela, 18 stycznia 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
